nrc DONDERDAG 1 MEI 2025

PADDENSTOELENMOORD

Australië in de ban van ‘paddenstoelenmoord’

Een Australische schotelde haar ex-schoonfamilie een lunch van giftige paddenstoelen voor. Ze kan levenslang krijgen als moord bewezen wordt.

Wieland van Dijk

AMSTERDAM

In Australië is woensdag onder grote belangstelling het proces begonnen tegen Erin Patterson. Ze wordt verdacht van moord op drie leden van haar ex-schoonfamilieDe zaak, die wordt beoordeeld door een jury, gaat weken duren.

Patterson (50) nodigde haar ex-man Simon en diens ouders in juli 2023 uit voor een lunch bij haar thuis in Leongatha, een plaatsje in de staat Victoria. Ook Simons tante Heather en haar man Ian werden uitgenodigd.

Simon zegde af, maar het etentje ging door. Patterson serveerde beef wellington, een gerecht van rundvlees en fijngehakte paddenstoelen in bladerdeeg. Daarin zat groene knolamaniet (Amanita phalloides), een van de giftigste paddenstoelensoorten ter wereld, die kan worden verward met sommige eetbare paddenstoelen.

Consumptie van zelfs een kleine hoeveelheid veroorzaakt onherstelbare schade aan de lever en andere organen. Omdat klachten zich doorgaans pas na enkele uren voordoen en bovendien aanvankelijk lijken te verbeteren, schakelen mensen die van de paddenstoel hebben gegeten vaak niet op tijd medische hulp in.

Ook Pattersons gasten, die met smaak van het gerecht hadden gegeten, gingen zich in de loop van de avond steeds zieker voelen. Ze hadden hevige buikkrampen en diarree en moesten overgeven. De volgende ochtend werden ze aanvankelijk alle vier in plaatselijke ziekenhuizen opgenomen, en later overgebracht naar de intensive care in Melbourne.

Enkele dagen later overleden Pattersons beide ex-schoonouders en Heather. Alleen haar echtgenoot Ian – predikant in de kerk waarvan de hele familie lid was – overleefde na een levertransplantatie.

Natuurliefhebbers

Aanvankelijk beweerde Patterson dat ze de paddenstoelen had gekocht. Maar uit rechercheonderzoek bleek later dat haar mobiele telefoon in een nabijgelegen bos was gesignaleerd kort nadat een paddenstoelenkenner op een website had gemeld dat daar de groene knolamaniet te groeide.

Inmiddels erkent Patterson dat ze de paddenstoelen uit de lunch zelf heeft geplukt, maar er was volgens haar geen sprake van opzet. Ze zou uit paniek hebben gelogen. „Drie mensen zijn gestorven door de maaltijd die Erin Patterson die dag serveerde”, zei haar advocaat Colin Mandy woensdag op de eerste rechtszitting. „Is het niet mogelijk dat mensen onoordachte dingen doen en zeggen (…) als iemand ernstig ziek wordt van eten dat ze opdienen?”

Maar volgens aanklager Nanette Rogers zijn er genoeg aanwijzingen dat Patterson de moord zorgvuldig heeft gepland. Ze zorgde dat haar kinderen niet bij de lunch aanwezig waren, loog tegen de politie, wiste de gegevens op haar mobiele telefoon, en at zelf van een bord met een andere kleur dan haar gasten – een detail dat ook tante Heather volgens een getuigenverklaring was opgevallen.

Patterson en haar man Simon hadden elkaar rond het begin van deze eeuw leren kennen, trouwden en kregen twee kinderen. In 2015 ging het stel uit elkaar, maar ze bleven goed met elkaar omgaan. Patterson en haar ex-schoonfamilie bleven ook contact onderhouden, onder meer via de plaatselijke kerk. Maar eind 2022 verzuurde het contact tussen Erin en Simon na een geschil over alimentatie.

Man krijgt een griepprik. Nieuwe griepvaccins, in Nederland nog niet vergoed, beschermen ouderen 10 tot 30 procent beter tegen ziekenhuisopname. FOTO SEM VAN DER WAL

OORLOG OEKRAÏNE

‘Oekraïne en VS zijn dicht bij mineralendeal’

Na eerdere openlijke ruzie tussen de presidenten Trump en Zelensky over een mineralendeal zouden partijen het nu eens zijn.

Eline Nugteren

AMSTERDAM

Oekraïne en Verenigde Staten staan op het punt een mineralendeal te sluiten. Dat meldde de Oekraïense premier Denys Shmyhal woensdag op de Oekraïense tv. Volgens Shmyhal is minister van Economie en Handel Yulia Svyrydenko op weg naar Washington om de overeenkomst te ondertekenen.

Het is nog onzeker of de overeenkomst woensdag daadwerkelijk zal worden ondertekend. De *Financial Times* citeert drie bronnen die stellen dat de Verenigde Staten Oekraïne onder druk zetten akkoord te gaan. De VS eisen dat Oekraïne niet alleen de conceptovereenkomst tekent, maar ook een gedetailleerde fondsenovereenkomst en een technische onderbouwing. Oekraïne zou alleen met het eerste deel akkoord zijn. Volgens internationale persbureaus laat de Amerikaanse minister van Financiën Scott Bessent weten dat de Verenigde Staten klaarstaan de mineralendeal te ondertekenen, maar dat dit bemoeilijkt zou worden doordat Oekraïne op het laatste moment nog wijzigingen in de afspraken wil doorvoeren.

Het akkoord vormt, als de handtekeningen van beide landen eronder staan, het voorlopige sluitstuk van maandenlange onderhandelingen. Kern van de afspraak is de oprichting van een gezamenlijk investeringsfonds, meldt persbureau Reuters dat een conceptversie in handen heeft. Ook staat erin dat toekomstige Amerikaanse militaire steun zal gelden als bijdrage van de VS aan dit fonds. Volgens Shmyhal worden nu nog de laatste details uitgewerkt.

De overeenkomst verleent bedrijven uit de VS voorkeursrecht bij aanbestedingen voor nieuwe Oekraïense contracten voor toegang tot natuurlijke hulpbronnen. Washington krijgt geen automatisch aandeel in Oekraïnes minerale rijkdom of gasinfrastructuur. Ook geldt de Amerikaanse voorrangsregeling niet voor aanbestedingen die al gedaan zijn.

Gasinfrastructuur

De regering van Trump ziet het delen in de opbrengst van de Oekraïense bodemschatten als potentiële compensatie voor militaire steun aan Oekraïne. Veel van die voorraden zijn nog onontgonnen en een groot deel van het kolengebied is bezet door Rusland.

Eerdere onderhandelingen liepen stuk nadat de Oekraïense president Volodymyr Zelensky en Donald Trump botsten over de voorwaarden. Volgens betrokken Oekraïense ingewijden tegen de Financial Times is het huidige akkoord „evenwichtig en voordelig” voor beide partijen.

Oekraïne hoeft eerder als gift geleverde militaire steun niet terug te betalen aan de Verenigde Staten, terwijl Trump dat eerder wel als voorwaarde stelde. Onduidelijk is vooralsnog hoe inkomsten uit het fonds worden besteed en wie besluiten neemt over toekomstige investeringen. Ook is nog niet bekend of de Oekraïense gasinfrastructuur, een zeer waardevolle hulpbron, onderdeel uitmaakt van de deal.

Advertentie

Lenco muzieksysteem

✓ Geschikt voor DAB+, CD, MP3 of Bluetooth ✓ Met een equalizer om geluid aan te passen ✓ Ook geschikt als wekker en draadloos oplaadpunt ✓ Elegante combinatie van klassiek hout en modern zilver ✓ Inclusief afstandsbediening

› Bestel direct op **nrcwebwinkel.nl/deals**

VACCINATIES

Nederland loopt achter met nieuwe vaccinaties

Ouderen en mensen met een zwakke gezondheid lopen in Nederland onnodige risico’s. Nieuwe vaccins, bijvoorbeeld tegen gordelroos en griep, worden hier niet vergoed.

Karlijn Saris

AMSTERDAM

Nederland loopt in vergelijking met andere Europese landen achter met het vaccineren van volwassenen. Ouderen en mensen met een zwakke gezondheid lopen daardoor onnodige gezondheidsrisico’s. Dat was de boodschap die een coalitie van bijna twintig patiënten-, zorg- en ouderenorganisaties zaterdag lanceerde.

Onder meer artsenfederatie KNMG, de beroepsvereniging voor verpleegkundigen en verzorgenden V&VN, het Longfonds en het Aidsfonds tekenden het pamflet ‘Vooruit met vaccineren’.

Een aantal vaccins dat bewezen effectief is bevonden door de Gezondheidsraad wordt volgens de coalitie nog niet structureel en gratis aangeboden voor volwassenen die daarvoor in aanmerking komen. Het gaat met name om vaccins tegen gordelroos (het Recombinant Zoster Vaccin, RZV) en om een nieuwe variant van het griepvaccin.

Gordelroos

De run op het RZV-vaccin is enorm, merken huisartsen en GGD’s al maandenlang. Gordelroos is een pijnlijke huidziekte die wordt veroorzaakt door hetzelfde virus als de waterpokken: het varicellazostervirus. Dat virus kan op latere leeftijd, of met een verzwakt immuunsysteem, opnieuw oplammen in de vorm van gordelroos. Patiënten krijgen jeukende en pijnlijke blaasjes op hun lichaam, vaak rond de buik of de middel in de vorm van een gordel, en koorts. Na de acute fase van de ziekte kan zenuwpijn ontstaan die nog jaren aanhoudt.

Begrijpelijk dus dat ouderen zich graag laten prikken, want het vaccin voorkomt 90 procent van de infecties. Maar op dit moment wordt het middel alleen vergoed voor mensen uit een aantal risicogroepen. ‘Gezonde’ vijftigplussers betalen zo’n vijfhonderd euro voor de twee prikken, terwijl de Gezondheidsraad al in 2019 adviseerde om het vaccin te vergoeden voor iedereen boven de zestig.

Griepprik

Ook tegen de griep is de afgelopen jaren een aantal vaccins ontwikkeld, die anders werken dan de huidige griepprik die iedereen vanaf zestig jaar elk jaar gratis kan halen. De nieuwe vaccins beschermen met name bij ouderen 10 tot 30 procent beter tegen ziekenhuisopnamen. In 2024 adviseerde de Gezondheidsraad: voeg een van de nieuwe vaccins die toe aan het Nationaal Programma Griekpreventie.

Beide vaccins worden nog niet op grote schaal uitgedeeld. De prijs van het gordelroosvaccin moet eerst omlaag. Het middel overschrijdt de maximale prijs die de Nederlandse overheid hanteert voor het winnen van een jaar in goede gezondheid (een zogenoemd ‘Quality Adjusted Life Year’, QALY), namelijk 20.000 euro. Anders gezegd: het middel is niet ‘kosteneffectief’. Over de prijs van het vernieuwde griepvaccin was in het laatste rapport van de Gezondheidsraad nog geen duidelijkheid. Intussen wordt het gordelroosvaccin in onder meer Duitsland, Griekenland en Luxemburg al wel op grote schaal en gratis uitgedeeld aan ouderen.

Hoe zit dat? Gezondheidseconoom Matthijs Versteegh „begint er niet aan” om het aanbod van vaccins in verschillende Europese landen met elkaar te vergelijken. „Dat andere landen een middel sneller of eerder aanbieden, betekent niet dat het een betere beslissing is. Het is heel makkelijk om te wijzen naar wat er in andere landen wél beschikbaar is, maar vaak wordt dan weggelaten wat er daar allemaal niet is. Gratis bestaat niet.”

De „zorgvuldigheid” waarmee de Nederlandse overheid dit afweegt is volgens Versteegh juist prijzenswaardig. Want wat op het eerste gezicht een geldkwestie lijkt, is in feite een gezondheidskwestie. „Geld dat je uitgeeft aan deze vaccins, houd je niet over voor andere maatschappelijke bestedingen die voor dezelfde euro misschien wel méér gezondheidswinst opleveren.”

Alle zestigjarigen laten vaccineren tegen gordelroos, zou neerkomen op zo’n 250.000 volwassenen per jaar, en een eenmalige inhaalslag van zo’n vijf miljoen zestigplussers. Omgerekend kost dat de eerste vijf jaar 185 miljoen euro, en de jaren daarna 32 miljoen. Bespaarde zorgkosten? Maximaal 11 miljoen euro per jaar. „Uiteindelijk is het een verdelingsvraagstuk waar de overheid goed over moet nadenken”, zegt Versteegh.

Gezondheidseconoom Maarten Postma van de Rijksuniversiteit Groningen is kritisch over het Nederlandse beleid. Hij zit onder meer in de wetenschappelijke adviesraad die de Britse overheid adviseert over het implementeren van vaccins en ziet de verschillende afwegingen die de twee landen maken. „Onze overheid lijkt het argument van kosteneffectiviteit, of het gebrek aan duidelijkheid daarover, vooral te gebruiken om middelen úít het vaccinatieprogramma te houden.”

Redelijke prijs

Postma ziet dat meer vaccins die in Nederland nog niet vergoed worden, in het Verenigd Koninkrijk al op grote schaal worden uitgedeeld, „terwijl daar de kosteneffectiviteit een nog veel belangrijkere rol speelt dan in Nederland. Als zij een redelijke prijs voor het vaccin hebben kunnen uitonderhandelen met de farmaceut, is er geen reden te bedenken dat wij dat niet zouden kunnen.” Als voorbeeld wijst hij op het RSV-vaccin, dat niet alleen baby’s, maar ook ouderen beschermt tegen het respiratoir syncytieel virus.

Matthijs Versteegh benadrukt dat preventieve interventies een maximaal prijskaartje hebben, omdat veel gezonde mensen een vaccin moeten krijgen om een klein aantal ziektegevallen te voorkomen. „Het is dan des te belangrijker om goed af te wegen of de totale ziektelast gerechtvaardigd is om zoveel geld aan uit te geven.”

Wat Versteegh beschrijft als „zorgvuldig”, ziet Postma als „kortzichtig”. Volgens hem laat Nederland als rijk land de laatste jaren relatief weinig middelen toe op de markt. „Zeker preventie heeft het tij niet mee”, zegt hij, „want dan investeer je nu, terwijl de baten pas later komen. Ik denk dat Nederland daarin te zuinig is.”

Advertentie